

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ТУКАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

КАРАР

« 27 » 08 2023 ел

Яр Чаллы шәһәре

№ 197

2023 елга Тукай муниципаль районы территориясендә экологик куркынычсызлыкны тәмин итү буенча комплекслы программаны раслау турында

Тукай муниципаль районы территориясенең тиешле санитар, эстетик торышын тәмин итү һәм аны алга таба төзекләндерү максатында,

КАРАР БИРӘ:

1. «2023 елга Тукай муниципаль районы территориясендә экологик куркынычсызлыкны тәмин итү буенча комплекслы программа»ны расларга.
2. Әлеге карарны муниципаль районның рәсми сайтында һәм Татарстан Республикасы рәсми хокукый мәгълүмат порталында урнаштырырга (<http://pravo.tatarstan.ru>).
3. Әлеге карар үтәлешен контрольдә тотуны үз җаваплылыгымда калдырам.

Башкарма комитет Житәкчесе

А.Р. Хәбибуллин

**2023 ЕЛГА ТУКАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ТЕРРИТОРИЯСЕНДӘ ЭКОЛОГИК КУРКЫНЫЧСЫЗЛЫКНЫ
ТӘЭМИН ИТҮ БУЕНЧА КОМПЛЕКСЛЫ ПРОГРАММА**

Яр Чаллы шәһәре
2023 ел

ПРОГРАММА ПАСПОРТЫ

Программаның исеме	Тукай муниципаль районы территориясендә экологик куркынычсызлыкны тәмин итү буенча комплекслы программа					
Программаны төп эшләүчеләр	Тукай муниципаль районы Башкарма комитеты					
Программаны башкаручылар	- Тукай муниципаль районы Башкарма комитеты; - авыл жирлекләре башкарма комитетлары; - авыл жирлекләре башлыклары; - коммуналь комплекс оешмалары					
Программаның максатлары һәм бурычлары	Программаның төп максатлары: - районның тотрыклы социаль-икътисадый үсешен су ресурслары белән гарантияле тәмин итү; - халыкның экологик уңайлы яшәү шартларын тәмин итүче су объектларын саклау һәм торгызу; - халыкны һәм икътисад объектларын су басудан һәм суларның башка тискәре йогынтысыннан саклауны тәмин итү; - халыкның экологик уңайлы яшәү шартларын тәмин итүче су объектларын торгызу; - әйләнә тирәлеккә тискәре йогынтыны киметү, шулай ук аны саклау һәм яхшырту; - Тукай муниципаль районында яшәүчеләр өчен уңайлы тормыш кинчлеген булдыру. Бу максатларга ирешү өчен түбәндәге төп бурычларны хәл итәргә кирәк: - су объектларын торгызу һәм экологик тернәкләндерү; - су ресурсларының локаль дефицитларын бетерү; - су объектларына тискәре антропоген йогынтыны киметү					
Программаны тормышка ашыру вакыты	2023					
Финанслау күләме	Программаны финанслау күләме 3 503,0 мең сум тәшкил итә					
Финанслау чыганаclarы	Федераль бюджет, ТР бюджеты, район бюджеты, авыл жирлекләре, инвесторлар бюджетлары средстволары (мең сум)					
	Финан- слау чыга- нак- лары	РФ бюд- жеты	ТР бюд- жеты	Район бюджеты/ авыл жирлекләре бюджетлары средство- лары	Пред- приятие сред- ство- лары	Инвес- тиция- ләр
	2023	-		3 503,0		
Эшләрнең бәясе, барлығы 3 503,0 мең сум.						

Программаны тормышка ашыруның көтелгән соңгы нәтижэләре	Программаны тормышка ашыру нәтижәсендә экологик зыяны булдырмый калу 3 503,0 мең сум күләмендә фаразлана. Программа чараларын тулы күләмдә гамәлгә ашыру тиешле дәрәжәдә түбәндәгеләрне тәмин итәргә мөмкинлек бирәчәк: - әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынтыны киметү һәм экологик һәлакәтләрне булдырмау; - район халкы өчен уңайлы тормыш кинлеген булдыру; - халыкның тормыш сыйфатын һәм сәламәтлеген яхшырту өчен кирәкле шарт буларак, әйләнә-тирә мохитнең уңай торышын тәмин итү; - муниципаль берәмлек халкында экологик культура һәм әйләнә-тирә мохиткә сак караш формалаштыру; экологик зыяны булдырмау һәм халыкның экологик куркынычсызлыгын арттыру.

1. ПРОГРАММАНЫҢ ТӨП МАКСАТЛАРЫ ҺӘМ БУРЫЧЛАРЫ

Максатлар:

- әйләнә тирәлеккә тискәре йогынтыны киметү, шулай ук аны саклау һәм яхшырту;
- Тукай муниципаль районы халкының тормыш сыйфатын һәм сәламәтлеген яхшырту өчен кирәкле шарт буларак, әйләнә-тирә мохитнең уңай торышын тәмин итү.

Бурычлар:

- әйләнә-тирә мохитне саклау һәм табигатьтән рациональ файдалану өлкәсендә, тормыш эшчәнлеген өчен уңай шартлар тудыруга юнәлтелгән сәяси, икътисадый, технологик, хокукый, социаль, медицина, санитария-гигиена, эпидемиягә каршы чараларны исәпкә алып, дәүләт сәясәтен тормышка ашыру;
- жир, су, урман, минераль һәм башка ресурслардан файдалануның экологик нигезләнгән методларын кертәп, тотрыклы үсешкә юнәлтелгән табигатьтән комплекслы файдалануны гамәлгә кертү;
- хужалык эшчәнлегеннән тискәре экологик нәтижэләрне булдырмау, булачак экологик нәтижэләрне исәпкә алу;
- әйләнә-тирә мохитне саклау һәм табигатьтән файдалану өлкәсендә идарә итү системасының функциональ нәтижәләгән тәмин итү;
- әйләнә-тирә мохитне саклау һәм табигатьтән рациональ файдалану өлкәсендә карарлар әзерләүдә, фикер алышуда, кабул итүдә һәм тормышка ашыруда катнашуны тәмин итү.

2. Тукай муниципаль районында экологик куркынычсызлыкны, жир асты байлыкларыннан рациональ файдалануны һәм санитар-эпидемиологик иминлекне тәмин итү буенча эшчәнлекне анализлау

Халыкның көнкүреш һәм житештерү эшчәнлегендә суны куллану һәм файдалану аны төрле элементлар белән баеуга китерә. Күргәнебезчә, кеше күпме су кулланса, шуның кадәре кире кайта. Табигый ки, аны табигатькә кайтарганчы, рәхсәт ителә торган чик концентрациянең тиешле нормаларына кадәр сыйфатлы итеп чистартырга кирәк.

Һәр торақ пункт нәтижәле чистарту корымаларына мохтаж. Әйләнә-тирә мохиткә нинди су элэгәчәгә һәм моның киләчәктә экосистемада ничек чагылыш таба чагы комплекслар эшенә

бэйле. Өгэр сыек калдыктардан бөтенлэй чистартылмый икэн, үсемлеклэр һәм хайваннар гына үлми, туфрак агуланачак, э зарарлы бактериялэр кеше организмына элэгеп, авыр нәтижелэргэ китерергэ мөмкин.

Агулы сыек калдыктары булган һәр предприятие чистарту корылмалары системасы белән шөгьльләнергэ тиеш. Шулай итеп, бу табигать халәтендә чагылыш табачак һәм кешенең тормыш шартларын яхшыртачак. Өгэр чистарту комплекслары нәтижелә эшләсә, агынты сулар грунт һәм сулыкларга элэккәндә зыянсыз булачак. Чистарту корылмаларының зурлығы һәм чистарту катлаулылығы агынты суларның пычраклығына һәм аларның күләменә нык бэйле.

Экология елдан-ел зур әһәмияткә ия. Икътисад һәм социаль өлкә динамик рәвештә үсә. Шунуң белән бергә табигатькә, әйләнә-тирә мохиткә дә йөкләнеш арта. Бу факторлар экологик проблемаларны житди кискенләштерә. Әйләнә-тирә мохитнең уңай торышын тәэмин итү район халкының тормыш сыйфатын һәм сәламәтлеген яхшыртуда мөһим шарт булып тора. Халыкның тормыш эшчәнлегә калдыктары белән су объектларының пычрануы өслек суларының торышына тискәрә йогынты ясый.

3. Төп юнәлешләр һәм чаралар.

Яшелләндрү – үсемлек утыртмаларын булдыру һәм куллану белән бэйле эшләр жыелмасы; кинрәк мәгънәдә – әйләнә-тирә мохитнең экологик торышын яхшыртуга һәм территорияне төзекләндрүгә юнәлтелгән эшләр.

Яшелләндрү – шәһәрләрдә сәламәтләндрүнең төп чарасы һәм яшел кинлек булдыру, мөһим экологик әһәмияткә ия. Агачлар һәм куаклар оптималь микроклиматик шартлар тудыралар, һаваның газ составын көйлиләр, торақ территорияләрне шәһәр тавышыннан саклылар, микроорганизмнарны юкка чыгаручы һәм үсешен тоткарлаучы фитонцидлар бүлеп чыгаралар, шулай ук эстетик матурлык чыганагы булып торалар.

Калдыктарны рөхсәтсез урнаштыру урыннары – калдыктарны урнаштыру өчен каралмаган территорияләр. Калдыктарны шәһәр һәм авыл жирлекләре янындагы территорияләрдә, урман-парк, курорт, дэвалау-савыктыру, ял итү зоналарында, хайваннар миграциясе юлларында, уылдык чечү урыннары янында һәм әйләнә-тирә мохит, табигый экологик системалар һәм кеше сәламәтлегә өчен куркыныч тудырырга мөмкин булган башка урыннарда урнаштыру тыела (мәсәлән, сусаклагычларның ярларында һәм вакытлыча су басу зоналарында, эчә торган су белән тәэмин итү чыганакларын санитар саклау территорияләрендә); шулай ук житештерү һәм куллану калдыктарын, шул исәптән радиоактив калдыктарны, өске һәм жир асты су объектларына, су жыю майданнарына, жир асты һәм туфракка ташлау тыела. Моннан тыш, торақ пунктлар, су саклау зоналары чикләрендә, эчәргә яраклы һәм хужалык-көнкүреш максатларында кулланыла торган жир асты су объектларының су жыю майданнарында калдыктарны күмү тыела.

Жир кишәрлегә милекчесе каты коммуналь калдыктарны рөхсәтсез урнаштыру урыннарын бетерүне мөстәкыйль тәэмин итәргә яки каты коммуналь калдыктарны рөхсәтсез урнаштыру өчен ачыкланган урынны бетерү буенча хезмәтләр күрсәтүгә региональ оператор белән килешү төзөргә тиеш.

4. Программаны финанс белән тәэмин итү.

2023 елга программаны тормышка ашыру өчен ихтияж 3 503,0 мең сум тәшкил итә.

5. Көтелгән соңгы нәтижеләр.

- әйләнә-тирәлеккә тискәрә йогынтыны киметү һәм экологик һәлакәтләрне булдырмый калу;

- халыкның тормыш сыйфатын һәм сәламәтлеген яхшырту өчен кирәкле шарт буларак, әйләнә-тирә мохитнең уңай торышын тәэмин итү.
- экологик зыянны булдырмау һәм халыкның экологик куркынычсызлыгын арттыру;
- муниципаль берәмлек халкында экологик культура һәм әйләнә-тирәлеккә сак караш формалаштыру;
- район халкы өчен уңайлы тормыш киңлеген булдыру.

**2023 елда Тукай муниципаль районы бюджеты акчалары хисабына финанслауны күздә тоткан
табигатьне саклау чаралары**

№	Чараның исеме	Үлчәу берәмлеге, егерлек	Гамәлгә кергү вақыты	Агымдагы бәяләрдә бәясә, мең сумда	01.01.2023 елга смета бәясең калдыгы, мең сумда	2023 елга лимит, мең сумда
1	Шилнәбаш авыл жирлегә Шилнәбаш авылы мәктәбе районында территорияне яшелләндерү		2023	1 000,00		1 000,00
	Яңа Бүләк авыл жирлегә Яңа Бүләк авылында мәдәният йорты территориясен яшелләндерү		2023	984,44		984,44
	Калмия авыл жирлегә Калмия авылы янында 16:39:131401:8 кадастр номерлы жир кишәрлегендә калдыкларны рөхсәтсез урнаштыру урыннарын бетерү. Шартлы үзәкнең координаталары 55.82902569, 52.759201416, якынча майданы 852 кв. м		2023	379,64		379,64
	Иштирәк авыл жирлегә Иштирәк авылы янында 16:39:061202:113 кадастр номерлы жир кишәрлегендә калдыкларны рөхсәтсез урнаштыру урыннарын бетерү. Шартлы үзәкнең координаталары 55.52541942, 51.95927384, якынча майданы 1500 кв. м		2023	379,64		379,64
	Сәмәкәй авыл жирлегә Сәмәкәй авылы янындагы 16:39:140001:5 кадастр номерлы жир кишәрлегендә калдыкларны рөхсәтсез урнаштыру урыннарын бетерү. Шартлы үзәкнең координаталары 55.198441, 52.384692, якынча майданы 200 кв. м		2023	379,64		379,64
	Яңа Бүләк авыл жирлегә территориясендә Иске "кыргый" карьерны рекултивацияләү . Карьерның шартлы үзәге координаталары N55. 45615662°E52. 45955037°, якынча майданы 9550 кв. м.		2023	379,64		379,64
	Барлыгы	x	x	3 503,00	x	3 503,00